

Сёнттерё Ялавё

1944 сұлхи майһан 5-мёшёнченпе тухатъ

70 (7387) №

Юн кун, 2006 сұлхи августһан (сурла) 23-мёшё

Хакё ирёклё

Учительсен августри конференцийё умён

Пёрремёш шанкярвччен - шутлә кунсем

Шкулсенче пёрремёш шанкярв янәрччен, вёрену сүлө пусланиччен шутлә кунсем юлассё. Унччен вара иртнө сұлхи ёс итогёсене пётёмлетме, сёне вёрену сүлне хатёрленессине туса ирттернө ёссене тишкерсе хак пама, малашлә төллевёсене палартма йәлана кенө тарәх учительсем хайсен августри конференцияне пуханассё. Августһан 25-мёшёнче Муркаш шкулёне иртет вәл. Савна май район хаҗачёне сотрудникё В. ШАПОШНИКОВ район администратийёне вёренту, савраксен политики тата физкультурәпа спорт пайён пусләхёне Л. МОЧАЛОВПА тел пулса хай-пёр ыйтусем сине хуравлама ыйтнә.

— Леонид Иванович, чи малтанах сире ситсе килекен сёне вёрену сүлө, Пёлу күнө ячёне саламлатәп. Учительсен вёрену сүлө тытаниччен ирттерекен кәсәлих конференцийё, унән төллевёсем-

пе задачисем пирки кәштәх чаранса тараймәр-ши?

— Конференция ёсё-хелён йөркелёвөнче, ытти сүлхисемпе танлаштарсан, ытлашши пысак улшанусем сүк тенё пултаттәм. Сапах та унән тытамёле пёлтерёшён сумё палармалла пысак. Кәсәл вәл «Вёрену» приоритетлә наци проекчён регионаллә тата муниципаллә вёрену ёсне модернизациссин системинчи вырәнө» темәпа иртет.

Малтанах Муркаш шкулён презентацийё пулатъ. Кайран конференция хутшанакансем 4 секция пайланса ёслессё. Район пусләхё Ю. А. Иванов доклад туса паратъ, тухса каласакансем хайсен ёс опычөле паллаштарассё. Ёсре паларнисене вара төрлө шайри Хисеп грамотисемпе, парнесемпе чыслама палартатпәр.

Халё вара сак кунсенче конференция хатёрленес ёссем анлә саралнә. Учительсен секцисинчи занятиёсем иртессё. Савна та каласа хаварасшән. Педагогич-

ка ёсчөнёсен республикари конференцияне районтан 28 сын хутшанатъ. Вәл Шупашкарта августһан 24-мёшёнче иртет.

— Районти вёренту учреждениёсем сёне вёрену сүлне мөнле хатёрленес кетсе илни пирки те пёлес килет. Ку ыйтәвән пёлтерёшө те пөчөк мар вёт.

Ку енөле савна каласа хаварма пултаратәп. Хатёрлену, юсав ёсчөсене шкулсенче чылай малтанах, сү кунёсенчех йөркерөмөр. Саванпа та пысак ыйтусене вәхәтра татса пама пултартамәр. Нумаях пулмасть вара ятарлә комисси шкулсем сёне вёрену сүлне мөнле хатёрленес ситнине төреслесе тухрө. Комисси членёсем пур шкул та ачасене йышәнма хатёр тесе йышәнчөс.

Сёне вёрену сүлне хатёрленес төлөшле уйәрмах ыра ёнчен паларнисем те паллә. Вёсен шутне Муркаш лицейё, Ильинкәпа Соосновка шкулёсем, Катъкари тата Сурлатринчи пусламәш шкул-ача сачёсем кечөс.

Паянхи чи сивөч ыйтусемпе

Пётём йышпа, пётём вайпа – вырмана

Паян ял сыннишён – хөрү тапхәр. Район экономика мөнле пуласси, унән малашнехи аталанавё сөр ёсчөнён паянхи кашни утамөле тачә сыханнә. Паян палартнә ёсе паянах тумаллине сәнталәк та пёр май сирёплетсех таратъ. Иртнө шәмәт кун яра куна сәнталәк шәрәх тачө, телёр кун ирех сумәр лүшкөме пусларө. Сакә вырмара пысак чәрмавсем кәларса таратрө. Тәпрара нүрөк пысаккине пула тыр-пул пухса кёртессин технологийө те йывәрланатъ. Апла пулсан тәкаксем те ытларах пулма пултарассө.

Иртнө тунти кун район администратийён яваплә ёсчөнөсемпе ирттернө канашпура район пусләхө сакән пирки татсах каларө.

— Уяр күнән кашни саманчөле май пур таран туллин усә курмалла.

Урәхла май сүк, мөншён те-сен нүрөк пысаккине пула тыр-пул тымара кайма пуслани сисенет. Пёр хай кәна сакә паян вырәнсенче явапләхө үстерме, вырма хавәртләхне үстерме хистет.

Сумәрлә сәнталәк тырра комбайн патёнчен халё түрех келете кёртме юраманине те

кәартса пачө. Апла пулсан әна тасатса типөтес ёсе те лайәх йөркелөмөлле. Кунта вара ял хушаләх ертүсисен Шупашкарти элеваторпа тачә сыханса ёслесен вырәнлә пулмалла. Мёншён тесен кунта тырра түлвөсөрех тасатма йышәннассө.

Паянхи куна вара тыр-пула пётём лаптәкән 43 процентчө синчен пухса кёртнө. Иртнө сүл вырмана 91 комбайн хутшәннә пулсан, кәсәл – 81. Кәсәл туяна сёне комбайнсен ёсчөн пахаләхө пысаккипе, ёс хавәртләхө пёлтерхинчен япәх мар. Анчәх сакә никамшән та ләпланса лармаллине пёлтермест. Уйрәмах вырмана кая юлса тухән хушаләхсенче вырәнәте ёсе кирлө пек йөркелөмөлле. «Колосра» паян тыр-пула пухса кёртес ёс хавәртләхө пөчөк: пётём лаптәкән 12 процентне сөс пухса кёртнө. 2 комбайн ёсе ытларах каләпәшпа туса ёлкөрөймөст. «Сеятельте» те сакән пек лару-тарәвах. Вырмана йөркеллө хатёрленес тухманнипех кунта та 2 «хир карапө» пётём лаптәкән 12 процентне сөс сапса төшөленө. Юлашки вәхәтра кәшт туртәнчөс пулсан та, Е. Андреев ячёллө хушаләхра та лару-тару

йөркеллө тесе калама сүк. Вырма кәартәвө кунта 15 процентпа сөс танлашатъ.

Ёс технологиче сирөп пәхәнмалла паян. Ахаль те пысакмар тухәса (районөле вәтамран – 20 центнер) татах та чаркаса ярас марчөс.

Уләма төпрен илсен, чәркаса пустарса кёртессине йөркелөнө районта. Ку ёсе паянхи куна сапса төшөленө лаптәкән 48 процентчө синче туса ирттернө. «Передовик» хушаләхра вара ку ёсе хытарах тимлөх уйәрмалла. Кунта уйра пустарман уләм нумай.

Паян пирөн ситөтернө тыр-пула келете йөркеллө кёртмөле. Саванпа та ку төлөшле йөркелөх пултәр тесе сөрлөхи рейдсем иртессө кашни кунах. Төреслев вәхәтөнче тупса палартнә ситмөнлөхсем сак ёсе хушаләх ертүсисемпе ял тарәхөсен пусләхөсене явәштармалли синчен те калатъ. Хушаләхсенче йөтемөсем синче те, мехпарксенче те сөрлөхи хурал пулмалла. Сакә сөс кётмен сөртөн сүхатусем пулассинчен хәтаратъ. Милици ёсчөнөсем савән пекех автомашинасене те чарса төреслөссө.

Паян ял ёсчөнөн пёр ёсө сөс сырлахма юрамөст. Районти

вылөх апатне хатёрлес ёс те малалла пыратъ. Сав вәхәтрах сөр хатёрлөмөлле. Ку ёсе пётём лаптәкән 70 процентчө синче пурнәсланә пулсан районөле, «Нива» чикёллө явапләхө обществара, «Нива» Агрофирма, «Сеятель», «Чемеево» хушаләхсенче пусламан та. Көр тыррисене вара акма пуслама та вәхәт. Чкалов, Ильич ячөле хисепленекен, хушаләхсем ку ёсе пусәнчөс ёнтө. Пур хушаләхсен те паянах пёр самант тәхтаса тәмасәр көр акине тытәнмалла. Сентябрөн малтанхи вунә күнөнче көр тыррисене акса пөтермөлле. Ёнер старейшинәсен канашләвөнче те ял хушаләх ёсчөсене вәхәтра ирттерсен сөс лайәх кәартусем тума май пулнине палартрөс.

Кая хавармалла мар телёр ёс вәл паян ялта – көрхи сөртме тавасси. Унән пахаләхне үстерсе, сак ёсе кёске вәхәтра туса ирттерес төлөвлө район пусләхөн йышәнәвөпе килешүллөн, механизаторсем хушшинче конкур ирттерни те сак ёсө хутшәнәкансенсене хавхәлантаратъ. Халәхө ку ёсө 472 гектар синче туса ирттернө.

(Вөсө 2-мөш стр.)

Чаваш Республикн Президентчөн Указё

Чаваш Республикн автомобиль сүлөсене тавассине хавәрт вөслес енөле пурнәсламалли ёссем

Чаваш Республикн районсен, хуласен тата поселенисен социаллә пурнәсә экономика аталанавөн хавәртләхне тивөстерес тата халәхән пурнәсә условийөсене лайәхлатас енөле сәлла йышәнәтәп:

1. Чаваш Республикн халәх пурәнәкан пур вырәнсене те сыхантаракан автомобиль сүлөсен сөтне тавассине 2008 сүлта вөслөсси республикән чи малтан пурнәсламалли задачи тесе шутлас.

2. Чаваш Республикн Министрсен Кабинечөн: кәсәл республикән чи малтанхи асәннә задачне пурнәслама укә-тенкө тата пулрәх хатёрөсене, савән пекех сүл-йөрпе строительство организациёсен вай-хаватне пёр сөре пухассине йөркелөмөлле:

2006 сүлхи юпа уйәхөн 1-мөшөччен 2003-2010 сүлсем тата прогноза 2015 сүлчөнхи вәхәта йышәннә ялсене пурте усә куракан автомобиль сүлөсемпе сыхантаракан автомобиль сүлөсем тумалли республика программине телёр хут пәкса тухмалла тата 2007-2008 сүлсенче республика тата вырәнти автомобиль сүлөсене хута ямалли плана сирөплетмөлле;

2006 сүлхи юпа уйәхөн 1-мөшөччен ёс тухәсләхне тивөстерекен тата унән кәартәвөшөн яваплә Чаваш Республикн сүл-йөр хушаләхне ертсе пымалли тытәма палартмалла:

Чаваш Республикн 2007 тата 2008 сүлсенчи республика бюджетөсене сак Указа пурнәслама укә-тенкө, савән пекех бюджет тулашөнчи инвестицисене явәштарма май паракан нормәсем пәкса хавармалла:

федерацин тивөслө ёс тавакан влас органөсемпе пөрле Чаваш Республикн территорияөнче федераци автомобиль сүлөсене реконструкцисине хавәртлатисине тивөстермөлле;

(Вөсө 5-мөш стр.)

Иртнө шәмәт кун Раçсей Федерацийён Патшаләх Думин Граждансен сывләхне сыхлассипе ёслекен комитет пусләхө Т.В. Яковлева пирөн районта пулчө. Төплөнрех 2-мөш стр. вуласа пөлөр.

Октябрөн 8-мөшөнче – ЧР Патшаләх Канашён депутатөсене суйлавө

Кандидатсем иккөн

ЧР таваттәмөш суйлаври Патшаләх Канашён депутатөсене пөр мандатлә суйлав округөле суйлассипе ёслекен 8 № Муркаш суйлав округөн суйлав комиссийө (суйлав округне Муркаш районөсөр пусне Элөк районө те көрөт) августһан 14-мөшөнче «Муркаш районөнчи төп больница» муниципаллә сывләха сыхлас ёс учреждениён төп врачө пулса ёслекен Владислав Григорьевич Данилов кандидатурине регистрацилене пирки эфир сире пёлтернөчөс.

Халё вара регистрациленө телёр кандидат та паллә. Ку вәл – **Владимир Ильич Анисимов**.

В.И. Анисимов 1949 сүлта суралнә. Элөк районөнчи Элөк ялөне пурәнәте, вәхәтләх ништа те ёслемөст, кандидата «Раçсей Федерацийөнчи коммунистсен партиё» политика партиён Чаваш Республикнчи уйрәмө таратнә.

В.И. Анисимов кандидатурине 2006 сүлхи августһан 18-мөшөнче регистрациленө.

П.П. Давыдова кандидата тәратнә

Октябрөн 8-мөшөнчех ЧР Патшаләх Канашён депутатөсене суйлавөсөр пусне районта хушма суйлавсем иртмөлли пирки вулакансем пөлөсчө. Пёр мандатлә 16 № Очәкасси суйлав округөле депутатсен районти Пухавён депутатне, Ильинка ял тарәхөле (11 № Вәрманкасси округө) тата Ярославка ял тарәхөле (1 № Центральнә тата 3 № Яргейкин округөсө) депутатсен ял тарәх Пухавён депутатөсене суйламалла пулатъ.

Сак вәхәта пёр мандатлә 16 № Очәкасси суйлав округөле депутатсен районти Пухавён депутатчө пулма **Платон Павлович Давыдова** кандидата тәратнә.

П.П. Давыдов 1947 сүлта суралнә, Муркаш районөнчи Анастри Панкли ялөне пурәнәте, «Ударник» сәнавап производство хушаләхө» патшаләх унитарлә предприяти директорчө пулса ёслет, Чаваш Республикн Патшаләх Канашён депутатчө, Раçсей аграри партиён төп канашөн членө.

Паянхи номерте

2 стр. – РФ Патшаләх Думин депутатчө Т. Яковлева пирөн районта пулчө.

3-4 стр. – пай сөрөсен хуҗисен пёлтерөвөсем (заказ шучөпе пичетленет).

5 стр. – «Дача амнистийө» пиркиөх.

6 стр. – Ялти тухтәр.

Юбилей

Саламлатпәр

Юратнә аннене, кукамая, асаннене, Сатракассинче суралса үснө **Нина Степановна САНДРОВНА** 85 сүл тултарнә ятпа саламлатпәр. Сирөп сывләх, вәрәм кун-сүл сунатпәр. Таймапур, пире, ачусене, үстерсе пурнәс сүлө сине таратнәшән.

Саламланөсем: икө хөрөпе көрүшө, ывәлөпе кинө, 8 манүкө мәшәрөсемпе, 7 прамәнүкө.

Шаптак-Муркаш ялөне пурәнәкан **Вера Александровна ГОРШКОВАНА** суралнәранпа 55 сүл тултарнә ятпа чун-чөрөрен чи ашә-кәмәл туйәмпа саламлатпәр. Пурнәс сүлөне үлөмрен те хальхи пекех шанчәклән утмалла пултәр, мөн ёмөтленни ситсе пытәр, хуйха-суйха, чир-чөре пөлмесөр пурәнма Турри вай-хал парса пытәр сана.

Савән пекех Анаткас Турайра пурәнәкан Максимова – Алексей Алексеевичпа Фаина Николаевна 55 сүл тултарнә юбилейпа саламлатпәр. Ырлә-сывләх, вәрәм кун-сүл сунатпәр.

Саламланөсем: мәшәрө, ывәлө, аппәшө, шәллө, пиччөшөсемпе вөсен сөмийөсем, сывләх тавәнөсем, хайматләхөсем.

Ёс си - 2006

РАЙОНТИ ХУСАЛАХСЕНЧЕ ТӨШ ТЫРАПА ПАРСА ЙЫШШИ КУЛЬТУРАСЕНЕ ПУХСА КӨРТЕС, КӨР АКИ ВАЛЛИ СӨР ХАТӨРЛЕС ЁССЕМ АВГУСТҺАН 22-МӨШӨ ТӨЛНЕ МӨНЛЕ ПЫНИНЕ КАТАРТНИ

Цифрәсен колонкисенче: 1. Төш тырәпа парса йышши культурасем сүлнә тата вырнә. 2. Уләм пухса тирпейленө (процентпа). 3. Кашни гектар пусне тивөсөкөн тухәс (центнерпа). 4. Көрхи культурасем акма сөр хатёрленө (процентпа). 5. Ёнерхи кун хирте комбайнсем ёсленө (штукпа).

Е. Андреев яч. хис.	17	45	10	71	3
«Волга»	53	20	15	100	1
«Восток»	67	88	21	100	1
«Герой»	70	40	18	36	4
ЗАО «Агро-Урожай»	100	88	19	0	
К. Иванов яч. хис.	37	63	13	62	1
Ильич яч. хис.	52	67	20	86	5
«Колос»	15	0	14	60	2
Ленин яч. хис.	20	20	14	73	3
«Лидер»	23	30	20	36	3
«Нива»	71	54	16	5	4
«Оринино»	61	79	19	30	5
«Передовик»	59	6	11	94	5
«Свобода»	58	74	21	47	5
«Сеятель»	22	40	15	0	3
Суворов яч. хис.	41	47	21	76	6
ООО АФ «Рассвет»	38	41	20	83	4
ОАО АФ «Нива»	42	50	9	0	4
«Ударник»	48	43	26	88	9
«Хлебобор»	39	71	15	67	1
Чапаев яч. хис.	43	47	15	100	3
«Чемеево»	38	60	22	7	2
Чкалов яч. хис.	49	62	17	140	2
Районөпе	42	48	18	66	81